

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS

Széchenyi-tér, a hídkaputól kimenet balra a 22. szám
alatti ház emeletében.Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, esütörtökön és szombaton délelben. Ára évfolyadra 3 ft. o. é.
Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.

A „nyitott” cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középtetű, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

1865-dik évi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.

Félévre . . . 6 „

Évfolyadra . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középtetűi könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Az erdélyi vasut és még valami.

(S.) Pár szót akarnánk szólni az annyit vitatott s hazánk egyetemes érdekével még mind ellenkező irányban haladó ugynevezett erdélyi vasutügyről és — még valamiről; de bárha e valamit főfontosságú mindennek is nevezhetnők s az egész vasutügyi eljárás annak csak alárendelt részlete, lássuk mégis előbb a vasutat.

Azonban, meg ne ijedjen a nyájas olvasó, nem szándékszunk ismételni százszor elmondottakat, azokat a megdönthetetlen érveket, miknek elősorolása mellett a Királyhágón innen és túl egyhangulag nyilatkozott, s a birodalmi tanácsban is méltányló viszhangra talált hazai közvélemény a jogosult országok érdekei számbavételét sürgette; nem: komoly nemzetgazdasági okokkal tovább is küzdeni akarni ott, hol más czélok és tekintetek határoznak, hasztalan fáradság volna.

Az idő még mindig diadalra segítette a jog- és igazságra alapított nézeteket; emléjük: hogy e részben is igazságot fog nekünk szolgáltatni. Addig tekintünk kissé szét, mi történik még ez ügyben körülöttünk.

Az egy időre odahagyott s némelyek által egyedüli kizárólagos birtokba vett küzdtegen magokra maradt „Hermannstädter” és „Kronstädter Zeitung”-ok sajátságos otthonossággal egymás közt osztozkodva, egészen úgy tárgyalják a vasut kérdését, mintha ez már nem is volna egyéb a százsz. universitás belügyénél, s más egyebet már nem is kellene örökidőkre elhatározni, mint azt: vajon Szebené vagy Brassóé legyen az; ennek vagy annak építsünk mi mások „erdélyi” vasutat.

Egyik azt latolgatja, mi hasznosabb Medgyesre nézve, az-e, ha a vasut Nagy-Szebennél mindjárt kimegy Oláhországba, vagy az: ha onnan előbb Brassóba vezetettik; a másik meg azt szellegteti, mekkora előny háramlik Segesvárra az arad-bodza vonalból stb., mintha más dolga nem is volna annak az „erdélyi” vasutnak, mint hogy a brassói pokróczot, szebeni gyertyát, medgyesi bort és segesvári hordót a „világpiacra” elgözmöndnyozza; mintha az egész erdélyi-régi népség szorgosabb teendőt már nem is ismerne, mint fizetni ama vasut kamatbiztosítékát, hogy a nevezett cikkek nyerjenek kellendőséget, s a „H.” és „K. Ztg.”-ok előfizetői gazdagodjanak, hanem más valaki érdekei méltánylást már nem is igényelhetnének.

Mindkét lapban e tárgyat illetőleg irt cikkek egész halmaza fekszik előttünk, valódi műremekei a logikai következetességnek, melylyel a birodalmi tanács ez ügyben várandó határozatára akarnak hatni.

A „H. Z.” elismeri ugyan, „hogy a n.-várad-kolozsvár-fejvár-brassói vonal erdélyi érdekét elégíti ki, sőt azt is megengedi, hogy a tervelt többi vasutot is hasznára válhatnék az országnak, de miután mind e vonalak összevéve Erdélyt egészen és mindenkorra ki nem elégítik, föl kell adni az erdélyi álláspontot, s helyette a birodalmi kell elfogadni, mert a birodalom fizeti a kamat biztosítékot (!) s a birodalom érdeke az arad-szeben-vöröstoronyi vonalt kívánja.” A „K. Z.” „nem helyesli ugyan e non sens-t; sőt kimutatja, hogy a birodalom sok száz millióba került vasutakat építettett minden osztrák tartományban, és fizeti a befektetett idegen tőkék szintén sok milliókra menő kamatbiztosítékait ugyanazon adókból, melyek épp úgy terhelik Erdélyt, mint a birodalom más részeit, a nélkül, hogy Erdélynek eddigelő akárcsak egy tenyérnyi

vasutat adott volna”; de kimondja egyszersmind: „hogy Erdély számára egy állandó fővárost kell alapítani, s ennek N.-Szebennek kell lenni, mindemellett e fővárosi érdeket eléggé kielégítve találja egy a Küküllővölgyből vezetendő szárnyvonal által, mi ha elég nem volna — ugymond — ám vitessék a fővonal N.-Szebennek, csak aztán ne menjen ki Vöröstoronyra, hanem vegye útját előbb Brassó felé.”

Azért azonban nagyon duzzog és epéskedik a „K. Z.” miért nem elégzik meg Szeben fővárossá lételevel, miért akar egyszersmind Erdély első kereskedő városa lenni, holott ez Brassó volt mindig, s az lesz ezután is. A „H. Z.” ellenben éppen versekben önti ki elegio — tragikai fájdalomát, szemére hányván Brassónak, hogy az érdeműs „Hermannstadt”-ot a százsz. városok legelsőjé s a monarchia támaszát, mely az „ellenség” csapatainak ellene tudott állani, most testvérkéz akarja meggyilkolni. Borzasztó! ha igaz.

Elmondja továbbá a „K. Z.”, mikép a brassóiak egy része egyideig a nagy-várad-brassó-bodza vonalban hitt, mintán e hiedelemre elegendő okot talált ő Felsőségének a magyar gazdasági egyet. kiáltványához intézett legm. szavaiban; más része azonban mindig az arad-bodza vonalhoz ragaszkodott, ezek közé tartozik maga a „K. Z.” is. Ezenkívül még sok más szép dolgot ad közre a nevezett lap, elősorolja pl.: „hogy bármint igyekezzék a kormány Szebennel egyetértve a világkereskedésnek más irányt adni, az még soha sem hagyta magát burocratiaiilag és katonailag más irányba vezényeltetni; hiába akarnak mindketten Szebenből egy újdonsült kereskedelmi központot, Várnából a fekete tengeren egy új világkikötőt hevenyészni, e helyett az osztrák kormánynak a csatlakozási pontra nézve Austria és Oláhország kölcsönös érdekeit kellene tekintetbe vennie” stb.

A „K. Z.” pro domo sua okoskodva még kátét is ír e tárgy fölött kérdésekben és feleletekben, melynek állandó refrainje természetesen Brassó és ismét Brassó. Hogy kimutassa továbbá minő helytelenség az arad-szeben-vöröstoronyi vonal, elmondja: „hogy ez három dolgot keres és egyiket sem találja meg, pedig mekkora szerencsétlenség, ha egy vasutnak a hasznos létezéséhez szükséges dolgokat keresnie kell, anélkül, hogy azokat fölhalálja. A nevezett vasut keresi — ugymond — először: Erdélyt, de nem találja meg azt, mert alig belépve annak határán azonnal ismét kioson, mintha ez őt megsértette volna.” A „K. Z.” általában méltánytalannak találja: „hogy az ország közepe annak széle előtt háttérbe szoruljon, a midőn azonban kizárólag csak Brassó jólétét tartva szem előtt, akár az általa czélszerűtlennek nevezett arad-szebeni vonalt is elfogadja, csak hogy az onnan Brassóba és úgy Oláhországba be vezetessék, megfordítja a köpenyt, s az ország szélét a közepének nézi, eléggé meg nem bámulható logikával.

A nevezett vasutvonal keresi — ugymond a „K. Z.” — másodsor a csatlakozási pontot és nem találja, mert az oláh kormány a vöröstoronyi csatlakozásba meg egyezni soha sem fog; végre harmadsor keresi a végpontot, de ezt sem találja, mert Szeben jövő nagysága kedvéért nem akar a nagy kereskedés Odessából és Galaczból Várnába és Küstendzsébe költözni”, és így tovább.

Látható, hogy Brassó csak azért opponál némileg Szebennek s a „K. Z.” is csak azért hordja össze némileg gránitkockáit a jog és igazságnak, hogy a szerénytelen önzés bálványának szolgálatának alapzatul. Nem hiszszük, hogy egyetlen magyar hírlapi cikket fel lehessen mutatni, mely a n.-várad-bodza vonalt hasonló eszközökkel védte volna. Egész erélylyel támogattuk és támogatjuk ma is ott hol lehet e vonalt, mert ebben látjuk az erdélyi részek egyetemes érdekeit leginkább megközelítve, s hogy ebben a „K. Z.”-hoz hasonló önszeret nem vezérel, mutatja az is, hogy e vonal aránylag kevés magyar területet érint, de mi nem erre, hanem a közérdekre voltunk figyelemmel.

Mindezeknél még nevezetesebb a „K. Z.” azon sarkalatos állítása, mikép „a birodalom ebbeli követelését s a kormánynak ezzel összhangzó politikáját helyesli, mert — és itt figyelmet kérünk —: Erdély érdeke is

azt kívánja, hogy állandó fővárost kapjon, és hogy ez Nagy-Szeben legyen.”

Ez az a más valami, a mi ugyan már nem új, de ily alakban, ezzel az indoklással felezicizomázva most jelenik meg legelőször nyilvános helyen.

A „K. Z.” bizonyára — a „H. Z.” gyanúsítása dacára is — jókora testvéri indulatot tanusít, midőn a Capitale fényes méltóságát Szebennek engedi át, és Brassónak csak a kereskedelmi téren követel elsőséget; ámde amaz állítást mégis kissé bővebben kell vala felfejtenie, mert azt, hogy Brassó janusi kettős arczeval, prudenter et circumspecte majd a n.-várad-kolozsvár, majd ismét az arad-szebeni vasut felé fordítja forró vágyait, azt meglehetősen értjük; hanem hogy Erdély mikép jut abba a szerencsétlen helyzetbe, hogy Szebenre mint fővárosra éppen szüksége legyen; azt felfogni nem bírjuk.

S vajlon mi emelné N.-Szebent oly kétségtelenül ama kiváló polczra, az-e, hogy Erdély szélső szélén fekszik, hogy népeségére harmadik városa ez országgrésznek, ipara, fejlődése stb. stb. szintén csak harmadik helyre utalják? Egyébiránt van Szebennek egy jogezime a nevezett kiintetésre s ez a Bach-korszak óta „Landeshauptstadt” felirattal a város végén díszlő kis táblácska; egyéb semmi!

Avagy a Czibin mellett és Czenk alatt még mind álmadoznak a germanizáció lehetőségéről és hosszas életéről? Lehetetlen.

Kül- és belföldi levelezés.

Konstantinápoly, dec. hó. (Folytatás.)

Az említett török urak könnyű öltözetben jelentek meg az utazatársaság között, a mi volt egy a mellőken és karjaikon nyitott ing, egy gatyá és lábtű nélkül egy papucs a lábalkon. Midőn ebédhez ültünk, a basa az említett könnyű öltözetben ült a terítékhez, a midőn a kapitány egyik fenszolgáló legénye által megszólított, hogy bár az asztalhoz ültessék fel, a mit azonnal teljesített a basa; és azonnal felöltözve jelentek meg az utazók között, mentegetőzvé, hogy nagyon meleg tartományból jönnek, a hol hozzá szoktak öltözkéni a második és le- s felrakódó helye, a hol semmi nevezet sem láttunk. Harmadik megálló helyünk Beirutnál volt, a mely egy hegyoldalon levő török város sokféle nemzetből levő kereskedő vagy is inkább nyereszkes lakosokkal, kellemesen látszik a többnyire kertek között levő épületei a lakosoknak, hanem bemenve Beirutban van egy-egy utcája, a hol a menő lába bokáig merül a homokba, a hol pedig kövezet van, ott rendetlen utcazón kell a magaslatra jutni. Beirutól Damaskusz tizenkét óra távolságra van, és a tengeren való közlekedésre Beirut levén az útja, azon okból ezen kikötő is nevezetes, gözöstűnek is két napig volt ott a le- és felrakodásokkal dolga, és mi azon idő alatt ismereteinkre használtuk az időt. A Damaskusról jövő ut Beirut a Libánus hegyen jön keresztül, mely hegynek egyik láncolata Beirut mellett nyúlik el, kimenve oda találtuk, a Damaskusból jövő gyorskocsit, a mely az alsó ülésen felül még egy emelettel második ülőhelyet látatott; fűrésán néztek ki a futókocsinak ezen felső emeleti magasságból való alakjait látni. A Libánus körül levő lakosoknak nyaraló lakásaik vannak a Libánuson építve, a hol a nyári melegkor enyhébb a levegő és jó ivóvíze volt. Negyedik megálló helyünk a Ciprus szigete volt 130,000 lélekből álló lakosokkal, azon sziget lapályos hely, kevéssel magasabban a tenger felső színénél, a nap forró sütésétől hegyek által nem védődött, ez okból nagy melegség van ott, nem láthatni semmi zöldséget, csak egy fát látam ott, az is nyomorultul nézett ki. Ezen szigetnek van várossa és egy néhány faluja, épületei s temploma török; de van másféle felekezet, sőt a katolikusoknak klastromjok is van ott. Ötödik megálló helyünk Rhodus szigete volt, mely a tengerből kiemelkedő magaslaton, szép zöld fák között 16,000 lélekből álló lakosokkal, még a mostani időben is erős kerített kőfalakkal s háborúhoz készült sáncokkal van körülvéve; a történeti iratok szerint nagyon sok ostromot állott ki. A földingások által halomba dönt erős tornyok, kőfalak látása fájdalmasan költik fel az azokat nézők figyelmét. Keresztük bár valami nyomát az egyik világ hét csudájának a Colossusnak, de semmi nyoma sincs annak, hogy még létezett volna is, alkalmasint a római gyakori földingásokkal behullott az a tenger mély-

ségebe. Még egy borzasztó látvány van a várbán. Egy puskaporos raktár fellobbanásának a helye, a hol egy nagy márvány-templomot és több nagy épületeket ontott az össze. A várba fulfilve a lovagok utcáján vezettek fel, ezen utca mindenik épületén láthatók a köből faragott különböző nemesi ezimerek, mely épületek oly erős védelemre készült módon épültek, mintha mindeniknek külön önmagát is védni szükségeltetett volna; komoran néz ki ezen utca, mint a minők a fegyvereknek készült várfogdák, s mégis van ott valami, a mi az embert vonza oda; talán a mult idők nagyszerű emléke lehet az; de midőn ottjárva mondám, hogy szeretném ott lakni, azt felelé kapitányunk, hogy oly egészséges levegője van Rhodusnak, hogy ott orvosra nincs szükség, különben a lakosok kellemetlenek, gürögök és más, mint a többi tengerparti városokban többféle nyereszkesdők fajtaján nemzetek lakják. Elindulva Rhodusról, nemsokára elhagytuk a Középtengert és az archipelágusi tengerre fordult utunk, de nem azon az uton jöttünk most ott, mint a melyen Alexandriába vette volt egyenesen utját menettünk kor gőzöstűnk. Ezen utunkban számtalanok voltak a tengerből kiálló különböző alakú barna kősziklák (mintha a Kárpátok között lettünk volna), és azon messzeterjedő kősziklák között oly jól tudják a tengerészek az utat, hogy egész otthonias nyugalommal folytatják azt; az ők térképeik nem a szárazföld, hanem csak a tengerek ábrázolatából állanak, a hol minden veszélyes hely jelelve van. Tudják előre, hogy bizonyos gőzöstűkkel hol és mely időtájban találkozni, ha nappal van találkozásuk lobogó meghajtással, éjjel pedig rákétákkal közönlök egymást. Éjjelenként gyakran mulattatott a gőzös kerekéi által felvert tengerhajait nézve a megjelenő sok villanásokat látni, mint a minők az éjjeli fénylő bogárkák, csak azon különbséggel, hogy ezen a tenger foszforai általiak birtelen jelennek meg és tűnnek el. Hatodik megálló helyünk Smirna volt. (Folytatjuk.)

Nagy-Várad, jan. 14.

(Bihari levelek.) Azt hiszem, nem lesz érdektelen e lap olvasóival röviden megismertetni az alakulás küszöbén álló „Duna kereskedelmi társulatot” annyival is inkább, mert ha nem csalódom, e nagy érdekű tárgya e lapokban még érintve nem volt.

A „Duna kereskedelmi társulat” eszméjét s annak hazai kereskedésünkre nézve nagy horderejét nemzet gazdaszaink több évek óta fejtegetik, de mi tagadás benne, mindezen eszme eszerek csak a szak lapok szükséges töltelékét képezték: így történt azután, hogy a nép kereskedő és középöstálya s alsó rétege ezen a jövőre kiható nagy eszméről vagy semmit, vagy nagyon kis mérvben szerzett gyakorlati ismeretet.... Most azonban gróf Zichy Nándor az ország minden részébe felszólítást küldött a „Duna-kereskedelmi társulat” pártolása tekintetéből, mely 20 millió ft alap tőke és 100,000 részvényvel lenne alakulandó; egy részvény ára 200 ft, melyből a társulat megalakulásakor 25% befizetendő.

Ezen társulatnak angol tőke pénzesekkel egy-sülve feladata lenne: előlegezés és közvetítés által élnéketeni forgalmunkat és termelőinket gyámo-litai; továbbá mindennemű nyers és ipar-termé-nyünknek piacot keresni, minden jelentékenyebb kereskedelmi központban ágensket tartani, és áru beszerzési és szállítási rendelkezéseket venni, raktárak és árusítható letéti jegyek entrepots és warrants-ok által saját cikkeink elárúsítását és az átviteli és közvetítő kereskedést előmozdítani, bor, dohány, kender, gabona és liszt, gyapjú, bőrök, zsir, vaj, bús, viasz és méz, szappan, fa, épületfa és donga; nyers- és asztali gyümölcs, borszesz és pálinka, posztó, és pokrócz-szővet, vászon, üveg, eszerép-edény, bognár-asztalos-lakatos munka, mindennemű ásványi termék. só, vas, réz és ón, az ipar és ke-reskedés, a termelés és fogyasztás, a kivitel és be-veitel, a bel- és kül forgalom minden cikket mű-ködése körébe vonni, mindazon vállalatokat, melyek egyes termelési ágaink és cikkeink kezelése és árusítása érdekében keletkeznek, rokonszenven fel-karolni és kitelhetőleg előmozdítani.

A fenn tisztelt gróf ezen a társulat célját kellőleg kimerítő, felszólítását meggyénk volt főis-pánja gróf Haller Sándor urhoz küldötte, ki is a vállalatnak létesítése fölött több bíbarmegyei birto-kossal és városi polgárral előlegesen értekezvén, fö-lyő hó 9-én N.-Váradon a casino nagy termében több száz példányba irt felhívás által tanácskoz-mányt hívott össze; mely tanácskozmányra azon-ban gróf Haller Sándor ur a Mező-Telegeden kü-lött marhavész miatt meg nem jelenhetvén, a nagy számmal egybegyűlt közönség Tisza Kálmán urat

kérte fel a tanácskozmány ideiglenes elnökül; ki is rövid megnyitó beszédében a „Duna-kereskedelmi társaság” felállítását igen üdvösnek és a pártolásra érdemesnek nyilvánította, a részvények aláírására nézve azonban azon óhaját fejezte ki, miként mindenki csak annyira jegyezze elő magát, mennyit megtarthat magának s nem kénytelenítik részvényeit pénz piacra vinni, mert ha nyereszkeési vágyból történne az aláírások, s ha az illetők részvényeiket pénz-piacra viszik, azok értéke ott lenyomatik, áruk csökken s ez által nemcsak magunknak ártunk, de a társaság hitelét és jövőjét is veszélyeztetjük. Végül megemlítte azt is, hogy a mennyiben az alakulandó társaság a kormány jóváhagyását még ki nem nyerte, a részvény aláírások kötelező erejűvé csak akkor válnak, ha a kormány engedélye leérkezik. Ezután gr. Zichy Jenő, Hoványi Lajos jogi tanár és N. Váradi város polgármestere Stettner Lajos szólalt fel, kik a társaság üdvös célját s annak a jövőre kibátó nagy horderejét s szükségességét fejtegették, majd megkezdtek a részvény aláírások s azok a tanácskozmány ideje alatt a három százat meghaladták. Végül a tanácskozmány eredményéről gróf Haller Sándor ur jegyzőkönyvileg értesített határozatot.

Volt egy idő, midőn megdörmült a Karpátok aljában: „Tengerre Magyar!” Azóta sok minden megváltozott, elkezdett üldözni bennünket a sors, a csapást csapás érte; s bár a nép, mely a magyar tengerpart vidékét ellepve őrzi, most is a régi jó testvér: mégis a tenger vize, melyre akkor hittak bennünket, reánk nézve sósabb singatagabb lett... Legyen tehát ezúttal jelszavunk: „Dunára Magyar!” hisz ez a mi szíverünk, mely ezred év óta velünk zajlott, ha örültünk s veltünk habzott, ha könnyeztünk.

r. l.

Hód-Mező-Vásárhely, jan. 11.

Egyhangúság, egyformaság nálunk az élet, mióta Reményi körünkől eltávozott. Casinóban, kávéházban gyűltünk össze, ott elbeszélgettünk a napi eseményekről, vitatkoztunk a politika és pápai encyclica felett, de végre is azon kérdés lebén ki ajukunk: szépek-e a komám uram vetései? nem ártott-e még nekik ekkoráig a fagy? stb. mert időjárásunk igen száraz, hideg, a mi egy-két szem hó szállingózik, habár egy héten kétszer háromszor is rákezd, azonnal elolvadva csak az utat nyálkásítja el.

A lapok által is említett népszerű felolvasások iránt a köznép igen nagy érdeklődéssel viseltetik, ugyanarra, hogy a nagy számu hallgatóságot a közelebbi felolvasás alkalmával, mely Kálvin életrajzát foglalta magába, a főiskola nagy tereme nem volt képes befogadni, ezért azt a ref. ótemplomban kellett megtartani.

A helybeli izraelita ifjúság a napokban táncvigalmat rendezett, melynek tiszta jövedelme egy az említett ifjúság közt felállítandó társas egylet könyvtárának gyarapítására fog fordíttatni.

Karácsonjtáiban azon hírterjedt el a lakosság közt, hogy a város egyik félreeső részében egy háznál estvéli nyolcz kilencz óráról fogva éjféli utáni egy óráig rendesen kísértet jár, a házban mindent tör, ront; kíváltk, ha fehéres cseléd is van a szobában, annyira feljön a habókja, hogy maradni sem lehet tőle. A lakosok közül néhányan több ízben strázsáltak, de a kísértetet nem tudták kézre keríteni, mivel, ha világot gyújtottak, azonnal eltűnt. Végre a hír a hatóság füleibe is eljutott, s annak éber figyelme és erélyesége által sikerült is a kísértetet kézre keríteni, ki nem volt más, mint a ház tulajdonosa, s csak azért adta fejét ezen kísértésre, hogy házat, mivel adósságai következtében elakarták árverezni, senki meg ne vegye. Reméljük, hogy a hatóság, a mily erélylyel járt el ezen botrány elhárításában, éppen olyannal fog eljárni a botrány okozójának megbüntetésében is.

TÁRCSA.

AZ 1735-KI ZENDÜLÉS TÖRTÉNETE.

Korrajz.

Irtá

K. Papp Miklós.

(Folytatás.)

Csongrád megye tisztsége azonnal összegyűjtte a közelebbi érdekelt helységek előjáróit, s kiadták a rendeletet, hogy siessen minden fegyverfogható ember a lázadók elnyomására.

E rendelet következtében egy pörnépből álló csapat meg is indult ellenük, azonban a felkelők kejeiktől elég idején értesültek közeledtekről, s még mélyebben vonták be magokat az erdőségek közé, hol napról napra szaporodott számuk.

A kormányhoz tett több rendbeli jelentések következtében gróf Pálfi János, az ország akkori nádora rendeletet küldött a budai várparancsnoksághoz, hogy késedelem nélkül a Duna és Tisza közötti földnépet gyűjtse össze, s veltük a zendülők nyomja el, a fővezetőket fogják el.

A katonai parancsnokság báró Orczy István-

Maros-Vásár, január 21.

Folyó 20-án a magyar csesztvei átjárónál sok ember élet esik vala áldozatul, ha a gondviselés kegyesen nem őrököl. Ez eset közlésére egy kis tér kérek becses lapjában.

A nevezett nap kora reggelén, mint a maros-újvári héti vásár napján, Enyed és Tordáról jövő kereskedők, mesteremberek s különféle árusok, adók, vevők valának útbán, s nem levén már régóta M. Újvárnál helyreállítva a királyi átjáró, mindenki kénytelen volt, ha kerülővel is M.-Csesztve felé venni útját, vagy pedig a Marosan gázolni át, kitévén magát a jöhető veszedelemnek.

A csesztvei révén a Maros jege ki volt vága, s a kétfelől jég-falzat között evezett át eddig a hajó; de a korábbi esőzés és lágyulás miatt a jég némely helyt bomlásnak eredve, éppen e nap reggelén, midőn a szekerek s emberekkel tömött megrakodott hajó átmenőben vala, a kivágott helyen fölül álló jégtömeget egy lejtővő másik egy reá szorította a hajóra, hogy annak oldalrésze, a nagy erő miatt behúzódván, víz és jég tömeggel telt meg az egész. Szerencsére alul felül nem mozdult meg a Maros jege, s a hajóban levők kiugrottak arra, a szekerek közül némely összetört, másokat fölemelvén, szintén a Maros jegére fordított fel lovastól az ár. Még nagyobb szerencsére nem volt messze a part, és az emberek ki szaladhattak, de egy n.-enyedi becsületes kereskedőnek szekere pakk ládáival együtt a jégre ki zuhanván, a ládák félre csuszakodva ugyan s nagyobb kár nélkül megmaradtak, 3 lovat azonban, a már gyenge jég alá be szakadván, csak emberi gyors segély által menekülhettek ki a vész torkából, még is azok közül egy sérülés vagy meghülés miatt azonnal elpusztult, egy szintén egy szegény felvinczi embernek is egy-fogatu szekere összetört, s lova minden hozományával együtt menthetetlenül elmerült, a jég alá veszett.

Nagyon csodálatos s érthetetlen talány: miért nézi el a magas pénzügyigazgatóság, mint a melynek rendelkezésétől függ a maros-újvári átjáró sorsa; miért nem lépik fel az alsó-fehéri és aranyoszéki tisztség érre nézve, hogy már néhány év óta a legelhanyagoltabb állapotban vesztelnek: holott ezen átjáró vesztelése s szertári illetékek beszállítását, a héti vásárra járók átkelését oly károsan gátolja nemcsak, sőt a m.-cesztvei hajó legkisebb romlásával az egész közlekedést sokszor még a hivatalos ügyek hátrányával is, napokig és hetekig zárva tartja!

Bizony megérdemlené ezen hely állás közgazgatási, bányászati s országos kereskedelmi szempontból is, hogy nem egy rongyos, a víz legkisebb szeszélyétől függő hajócskával, hanem egy állandó s biztos álló hídral láttassék el!

Akkor vámat is jobb szívvél fizetne mindenki, éjjel nappal biztosan utazhatván, a közlekedés gyorsabb és a kereskedés virágzóbb lenne; a híd vám a k.-kamarának szebb jövedelmet hajtana, míg másfelől a mi legtöbb a jelenben gázló miatti s hajóvani szerencsétlenségek s annyi károsodások is kikérülhetők lennének. Ugyan azért a m.-újvári átjárónak használhatóvá és bátorossággá tételét, a jelenhez hasonló s még lehető nagyobb veszedelmek kikérülhetése szempontjából is, helyén látja az illető t. hatóságoknak figyelmébe ajánlani.

Aknai.

A nádasmentiről, jan. 26.

Ámbár a négy X-et elrugtam, a farsang beállta engem is kimozdított falusi magányomból a szomszéd m.-sárdi ismerőseim meglátogatására, gondolván, hogy ott vigadókra találok; de bizony ők is csak sirva vigadhatnak; mert a mint a múlt év sept. havában közölve volt a „K. Közlöny” hasábján, a jég borzasztó pusztítást tett határunkon, mit is ők az illető szolgabíró urnak feljelentettek — összeiratva és megbecsültetve — adórelaxatioeni felterjesztés végett; de az illető szolgabíró ur által mind a mellett is, hogy a f. kir. főkörmányszék

nal egyértelműleg azonnal fel is ültette egész Hevesmegyét, ¹⁵⁾ a jászok és kunok vizeze kapitányának Podrászki Györgynek meghagyatott, hogy embereivel rögtön csatlakozzék hozzájuk. A szolnoki várparancsnok Böz János két compania sorkatonát adott Orczy rendelkezése alá, s így meglehetősen erővel rendelkeztek, azonban korántsem annyival, hogy a fővezér támadást mert volna kockáztatni.

A nádor úgy látszik egyszerre s egész erélyességgel akart véget vetni a dolognak, mert ugyan ez időben vette Halász Péter is azon rendeletét, hogy rögtön ültesse fel Körös és Kecskemét városok lakosait, nemkülönbben Belezna Jánosnak megrendelte, hogy Pestmegyét a fővárosokon kívül vegye parancsnoksága alá, s mindketten csatlakozzanak Orczy táborához.

Az elősorolt rendeletek kézbesítése Magyar Mihály Pestmegye akkori alispánjára voltak bízva, ki azokat egy nagy-körösi lakos Bozoki Istvánra bízta azon utasítással, hogy haladéktalanul vigye rendeltetésük helyére. Bozoki, mint gyorsfutár, legelőször Belezna János ezredeshez ¹⁹⁾

¹⁵⁾ Lásd a nagy-körösi kronikát 105.

¹⁹⁾ Pilisi Belezna János (1846) előbb Rákóczi alatt szolgált, a szabadság harc elnyomása után azonban a császári seregben vállalt állomást. 1711-ben ezredet állított, 1724-ben

12,617, sz. a. 1851., újban 21708 sz. a. 1864. ápril 23-án méltóztatott rendelkezni, hogy az elemi károkat az illető járásbírák bizonyos idő — talán 14 napok — alatt felterjeszték, M.-Sárdon ezen tetemes kár még mind e mai napig fel nem terjesztetett; úgy hát ha a szegény földésznek megrendelt igaza sem vétetik fel, csakugyan sirva vigadhat, erre pedig egyiknek sem levén kedve, Kolozsvár felé verem utamat, az ugynevezett kolozsvári hízi út vonalon, melynek szomorn állapotáról most nem teszek említést; de azt még sem mellőzhetem el, hogy a vistai rét melletti malomgát igen magosrai felemelése következtében a víz a gáton felül ezzel a csekély bemenéssel is kitört az árkából, s egész rohammal folyt az út árkába, több helyen az út árkat beszaggatta, részint beiszapta, részint elhelyeztette, annyira, hogy némely helyen a töltés is omladozni kezd, egy nagyobb vízmenéssel az utat is nagyon megrongálhatja, de reménylem ennek is megtanálják az orvoságát.

Adja a jó Isten, hogy máskor öröndetesebb dolgokról tudósíthassam lapja tisztelt olvasóit.

Nádasteri.

Hazai intézetek

A gazdasági egylet január 18-ki közgyűlésén felolvasott titkári jelentés így következik:

Tisztelt közgyűlés!

Egy éve, hogy a t. közgyűlés becses bizalmával megajándékozott jelen igazgató választmány egyesületünk ügyei folytatásával foglalkozik. A választmány legelső teendője volt, hogy az eddig szokásban volt s meg állított belszerkezet szabályaihoz ragaszkodva, teendői körébe eső különböző szakok szerint a szakosztályokat megalakítsa. Ezen eljárásában csak annyi változtatást tett, hogy a t. közgyűlés beleegyezését követve a kertészeti és szőlőművelési szakosztályból két külön önálló szakosztályt rendezett el.

Egy rövid év, bárminő kedvező legyen az, s álljanak a haladás minden elősegítő eszközei rendelkezésünkre, egy rövid év alatt teendőink természeténél fogva fényes bevégzett eredményeket föl nem mutathatunk: mennyi idő, ész, kitartó akarat és tüke kívánatik meg arra, hogy egy még rendezetlen, nehé parlagon heverő területet berendezve hasznalhatóvá, virágzó állapotra emeljünk, hogy beállított kertünk gyümölcsöt teremjen, hogy állattenyésztésünket magasabb fokra tökéletesíthessük! Mindezekhez szakismeret, anyagi eszközök s bölcs törvények birtokában s védelme alatt csak hosszú évek során juthatunk el. Látjuk és olvassuk, hogy a szerencsésebb külföldön egy vagy más gazdasági vagy ipar ág sok nemes czélú vállalat rövid idő alatt, egy-két év tized alatt s még gyorsabban virágzó állapotra emelkedtek, s a vágy, a szükség s a velünk született nemesebb ösztönök minket arra serkentenek, hogy az alkalmas téren mi is előre törjünk; de hiú ábrándokban ne ringassuk magunkat, mi nélkülölözünk az ehhez megkívántató kellékek nagy részét, mi saját erőnkre vagyunk hagyatva, s bárminő kedvezőtlen viszonyok közt kell élnünk, de elcsüggedés nélkül magunknak kell magunkon segíteni, s még pedig haladéknélkül, s minthogy eszközeink csekélyek, elégedjünk meg, ha a megtartott s megtartandó téren a gazdasági ipar mezején főleg kezdeményezői leszünk oly intézkedéseknek, melyeknek üdvös eredménye, ha későn is, de ki nem maradhat.

Tisztelt közgyűlés ezen rövid kitérésről nem volt czélom saját védelmünkre lépni, mert az új igazgató választmány előde nyomdokait követve, az elmúlt évben is megmozdított minden követ, próbált, s kezdeményezett, a sikert a jövő mutatja meg, s józauak mellettünk vagy ellentünk magok a tények, melyekből a főbbeket kötelességem szerint szakonként elősorolom.

Az igazgató választmány a f. k. főkörmányszéknek egyesületünk irányában tanúsított bizalmát

vitte a rendeletet, honnét csak harmadnapra került Halász Péterhez, ²⁰⁾ ki rögtön Körösre ment, lelovasa utasításait s a fegyverfoghatókat kiállani rendelt. Innét Kecskemétre rándult át, honnét 250 főnyi csapattal tért meg Körösre, hol szintén anynyian csatlakoztak vörös zászlói alá, részint gyalog, részint mint lovas felkelők. Az így 500 főre szaporodott csapat még az nap a Gát nevű tó mellett ütött tanyát, hol más nap viradatra rendezkedve, kinevezte altiszteit s a következő négy századba osztá embereit: a kecskeméti Rozgonyi István ²¹⁾ hadnagy vezénylete alá adta, zászló-

csaladjától öröklött rész javakra III-dik Károly királytól új adományt vett. A Péro-féle zendülés elnyomásánál nagy érdemet szerzett, melyért később a király s-any lánccsal jutalmazá meg. 1752-ben már mint altábornagyot látjuk. Meghalt 1754-ben 84 éves korában. S. Nagy István „Magyarország családai” - t. I. k. 283.

²⁰⁾ Dabosi Halász Péter született. 1676-ban jun. 23-án. 1703-ban elfogtatván a Rákóczi párhíveitől, ott vállalt szolgálalatot s Rákóczi testőrségénél kapitányi rangra emelkedett. 1711-ben alföldön ő is a szathmári békét, a császár hűségére állott. 1716-ban részt vett a törökök elleni harcokban. 1735-ben a Péro-féle zendülés elnyomásában tanúsított érdemért a császár arany lánccsal jutalmazá meg nála is. 1741-ben a poroszok elleni háborúban mint ezredes szerepel. Meghalt ugyan ez is június 7-én Teschinben (Sziléziában) Lásd ugyanott V. 24-5. l.

²¹⁾ Ez időben Kecskemét város notáriusa volt.

örökölte, bizalommal járult a k. főkörmányszékhez, s a k. főkörmányszék viszont közzgazdasági kérdésekben véleményadás s felvilágosításért többszörben kereste meg egyesületünk igazgatóságát. De lássuk szakonként.

1) A f. k. főkörmányszék hazánk jelen viszonyai között annyira nélkülözött s gazdasági állapotaink jobb karba hozására annyira szükséges földhitel-bank felállítását tárgyzó szabályokat, valamint a hitel megállapítására szolgáló telekkönyvek behozatalát meghatározó javaslati terv szabályokat vegyes bizottságok által elkészítették, valamint a közalapítványi és kamarai uradalmakban a vadász javadalmakat megszabott ugyancsak vegyes bizottság által egybeállított szabályok is megerősítés végett felküldettek.

Számtalan panasz hangja emelkedett több oldalról azon visszaélések ellen, melyeket rakonezátlan rosz akarat követ el a gazda közönség mivéle alatt álló földjein. E tekintetben a szorgalom és ipar üzlet védelmére állanak a mezei rendőri szabályok; egyesületünk e szólni nem akaró bajon segíteni óhajtván, a már egyszer megerősítés kieszközlése végett felterjesztett mezei rendőri szabályokat a f. kir. főkörmányszékhez újra felterjesztette. Midőn ezen szabályokat a f. k. főkörmányszék magas figyelmébe ajánlottuk egyszersmind megértük, hogy érdeinkben, és szülőhegyeinkben gyakran előforduló kártételeket addig is szigorú rendszabályok életbeléptetése által megszüntetni méltóztassék. Nagy köszönettel vettük, hogy a kir. főkörmányszék kérésünket meghallgatván, a törvényhatóságoknak megrendelte, hogy e kártékony és hosszantó visszaéléseknek szigorú büntetések kirovása mellett elejét vegyék. A birtok tulajdonosság megváltoztatása következtében több helyen azon eset fordult elő, hogy a birtok át nem írása miatt oly földek után fizettek adót némelyek, melyek már birtokukban nem voltak, ezen több adozó gazdátársainkra nehezedeő állapotok ellen a kir. főkörmányszéknél panaszt emeltünk, melynek következtében a kir. főkörmányszék a földadó ideiglenes nyilvántartására a hatóságokhoz utasítással, mint a nyomtatványokkal ellátott rendeletet méltóztatott szétküldeni.

A t. közgyűlés az elmúlt gyűlésen tett indítvány értelmében az igazgató választmányt felhatalmazta, hogy a vidéki fiók-gazdasági egyletek alakulása alkalmára bozott szabályokat az idő és körülmények igényeihez alkalmazva módosítsa, az igazgató választmány ezt meg is tette, s a Háromszéken alakulni szándékozó fiók-gazdasági egylet szabályait megerősítés végett felterjesztette, valamint ajánlattal küldött föl az erdővidéki selymészeti egyesület szabályait is.

Az eddigiek oly tárgyak, melyek az ismeret terjesztő szakosztály körébe tartoznak.

2) Földművelés.

A dohány monopolium behozatala alkalmával kiadott legfelsőbb rendelet értelmé szerint a dohánytermelő országok termelői számára azon biztosító legfelsőbb akarat nyilvántatása fejeztetett ki, hogy ezen biztosabbban jövedelmező gazdasági czikk a monopolium behozatala által nem rövidítették meg, de sőt oly szabályok életbehozatala ígértetett, melyeknél fogva a termelő nem csak a m. császári kincstár számára termelhet dohányt, de azonkívül az export számára is; azonban a később kiadott rendelet miatt, melyek a magánosok ugy, mint az export részére való termelést megnehezítették, ő Felsége atyai gondoskodása nem teljesülhetett. Hazánkban egész vidékek vannak, melyeknek főbb jövedelmi forrását régebben a dohánytermelés tette, egész vidékek vannak, melyek más méltányosabb rendszabályok mellett képesek lennének a külföld számára dohányt termeszteni, s ezzel a föld becsét nagyobb értékre emelni, a nélkül, hogy az egyed-áruság ez által szenvedne. E czélra könnyítés nyeresé reményében egyesületünk a kir. főkörmányszék útján tegfelsőbb helyre folyamodott.

Továbbá az elmúlt szokatlan hideg és esős évben egyik fő hazai terményünk a törökbuza el-

tartónak Dallos Ádámot tevő meg melléje. A második század ugyancsak kecskeméti lakos Kis István vezetésére bízott, kezére bízván a század zászlóját is.

A további rendezkedést a többször említett nagy-körösi kronika, mely legrészletesebben tárgyalja az eseményeket, így adja elő: „A körösi compagniat felosztotta hasonló két kapitányságokra, ugymint: az első compagniat adta N. Nyári Mihálynak, az első zászlóval együtt, ennek hadnagyává tette N. Borotvas Jánost, zászlótartójának N. Halász Jánost, strázsamesternek N. Zsigrai Mihályt, fullérnak N. Borotvas Istvánt. A második compagniat adta N. Czito Gergelynek, mint kapitánynak zászlóval együtt, ennek hadnagyává tette N. Farkas Mihályt, zászlótartójának N. Zombori Györgyöt, strázsamesternek Kovács Jánost, fullérnak N. Veres Pált.”

Ezek így meglevén, tette auditornak és secreteárius Onádi Istvánt, szekermesternek kecskeméti lakos Bozó Istvánt, adjutánsnak N. Farkas Jánost. Mindezeknek elvégzésével megindultanak Szolnok felé. (Folytatjuk.)

készt; de a baj még nagyobb fokra emelkedett, midőn a korai hideg a törökbiha legnagyobb megérletlen részét leforrasztta, s mi meg is ért, annak szeme a ki nem száradhatott nyers csusza miatt romlott és penészedett meg legtöbb helyen, úgy, hogy a földmívelési szakosztály, és az igazgató választmányt méltó aggodalom lepte meg a jövőben használandó vetőmag csira képessége felett a fenyegető veszély megállása vágyától inditva véd-eszközökről kívánt gondoskodni. Egyfelől felterjesztésében a f. kir. főkezelőszékét kérte meg, hogy a nép számára csira képes mag szerzése után méltóztatassék rendelkezni; másfelől a törökbiha mibenlétéről maga akart meggyőződni, mire nézve felszólítást intézett hazánk különböző vidékein lakó gazda társainkhoz, hogy vetésre külön választott 1863- és 1864-beli törökbiha termésükből egy-két csőt beküldjenek; úgy látszik, ezen intézkedésünk rokonszenvre talált, mert a felkérték készséggel szolgáltak. A bejuttott törökbihákat kísérlettel végett egy nap elvetették, mindössze 29-et, melyek 8—10 napra, 3-at kivéve, ki is keltek, több és kevesebb mennyiségben. Feladatunk, hogy a csira képes mag felől a gazda közönséget értesítsük, valamint a felől is, hogy kinél, mi árban s mekkora mennyiségre kapható az.

A földmívelő szakosztálynak Oláhországban tett tudakolódására Popini Nándor értesítése szerint tudunkra esett, hogy a tavalyi termés Oláhországban közepesen jobb s meglehetősen be is érett, egy nagy véku ára volt eleinte Ploestben 60 kr, e mellett deczemben be is szállítottak Erdélybe mintegy 1,200 köböt, ma azonban egy vékának ára 74 kr, kerül tehát Brassóig egy véka 1 forint 19 krba és Kolozsvárig 1 frt 81 krba, a mi már akkora ár, hogy ez a beszállítást szerfelett megnehezíti.

Az újabb időben hazánkban többféle gazdasági gépet hoztak; hogy e téren a gazdaközönségnek gyakorlat által okadatott tájékozottsággal szolgálhassunk, megkértük géphozató gazdátársainkat, hogy hozatott gépeik munka eredményéről minket értesítsenek, felhívásunkra érdekes tudósítással szolgált ifj. Betegh Sándor ur, melyben M.-Szengyelen működő Mac-Cormick-féle aratógépe előnyeit körülmenyesen leírja. Úgy látszik, ezen gép megnyerte nagyobb földbirtokosaink bizalmát; 1863-ban még csak két aratógépet láttunk Erdélyben és 1864-ben tudunkra már hat darab tett a valóban halomra gyűlt mezei munka elősegítésére nagy szolgálatot. (Folytatjuk.)

Nemzeti színház. Január 24-én „Mártha” Nagyön divatossá kezd válni az operai előadásoknál, hol egyes részeknek kihagyása, hol a különben ismételnél kellett daloknak nem ismétlése, vagy talán az illetők, kiknek kedvéért a kihagyások, vagy nem ismétlések történek, egész paradicsomi ártatlansággal azt hiszik, hogy a jó közönség előtt mind ez nem feltűnő? Nagyon csalódnak, s mi öszintén megvalljuk, hogy nagyon sajnáljuk, hogy ezt színészeinknek szemükre kell vetnünk, mitől ők kötelemekből, s a közönség fránti tiszteletből kifolyólag könnyen megóvhatnának. Mártha multkor előadása alkalmával figyelmeztettük Fekter urat — habár nevét írántai kiméletből nem tettük is ki — hogy az első felvonásbeli magándalt szíveskedjék smételni, mert ezen ismétléssel beszéli el a közönség Plunkett között létrejött viszonyt, mely atyja száműzetése s Plunkett általi befogadása, menhelyadása megelőzéséből eredt; figyelmeztetésünk sikertelen maradt, ma épp úgy énekelte, mint a multkor; idéznők az így megosonkított szöveget, de remélve, hogy hasonló eset többé nem fordul elő — elhallgatjuk. Hogy Dalmoki Róza k. a. a negyedik felvonásból kihagyott, hirtelen lett elgyengüléseinek rojok fel. Csáni G. (Nancy), Institoris (Plunkett), Tóthfalusi (Tristan) szokottan énekeltek.

Különfelek.

— A kolozsvári jótékony nő-egylet folyó hó 26-án tartá első álarozos bálját a város gondilájában, boesánat! maradjunk a régi jó elnevezés mellett: a város táncztermében. A vigalom igen népes volt, alig lehetett a körsétákat tenni a népes sokaság miatt. És úgy tetszik, hogy az élénkség, a jó kedv is mintha kezdett volna vissza térni. Nem mondjuk, hogy a régi jó és szabad idők eleven vidorságát s feszélytelenségét lehettük volna fel; de összehasonlítva az utóbbi évek álarozos vigalmaival, most az eddigieknél több élénkséget fedeztünk fel — viztér még öröm s vidámság.

+ A közönség előtt még mindig kedves emléken élő Balázs Bognár Vilma asszony ma lép fel a színpal előleges hirdetése szerint a „Dajka” és „Choufleuri ur otthon lesz” című operettekben, melyet holnap valószínűleg „Dunanán” fog követni. A kedves művésznő fellépését érdekelttséggel várja a közönség, különösen „Dunanán”-ba, melyben kétségen kívül Szabó Pepinek méltó versenytársa lesz.

+ A jövő hó 8-án Boér János jutalmát Feuille Octávnak a Deák Farkas által ferdített „Montjoye” című hatásos drámáját fogják előadni. A pesti lapok általános elismeréssel szólottak Feuillenek e legújabb művéről, mely a „Szegény

ifjú történeté”-vel áll párhuzamban mint drámai termék.

— Lapunk tárczája számára az európai bírti „Le mandit” című francia regényt, mely egy révtelen francia abbé tollából ered, lapunk érdemes ügybarája s munkatársa, Henter János igen szép tollal fordítja, s ebben olvasóink számára annyival élvezetesebb olvasmányt igértünk, mert ezen minden európai nyelvre lefordított regény hazai nyelvünknek legelőbb lapunkban jelenend meg.

— A mint a jelesen szerkesztett debreczeni lapban a „Hortobágyban” olvassuk az ottani városintézet igen csinos padlat szüneyeket készít küllönböző színű posztó szélékből összevarva, s fontját a kész szüneynek 80 krba számítva. Miután Kolozsvárra is sok varrógép dolgozik, ajánljuk kezelőik figyelmébe ezen találmányt.

— A helybeli városi rendőrség erélyességének s éberségének újabb tanujelét adta, sikerülvén felfedezni azon főkelen comploott, mely ideérkező közsorsu utasokon éjiden több apró rablást követett el. A főkorifeus egy küllárosi kis birtoku földész, ki mint jó gazda volt ismeretes, s csak sajnálni lehet, hogy nem elégedett be a földész munkájával és szorgalmával, melyre a jó ég mindig megáldja áldását, hanem a helyett vagyonának bűnös utoni gyarapításához fogott, melyre a vétkest előbb-utóbb utol szokta érni az ég büntető ostroma.

— A Maros-Vásárhelyt alakítandó vidéki gazdasági egylet megalapítására nézve egy újabb értekezlet szükségeltetvén, e célra legkittünbőbb gazdászunk b. Bánffy János o mla, martius hó első napját tűzi ki, mikorra is az érdekeltek a kívánt értekezletre összejöni annálkább siessenek, mert ezen vidéki egylet megalapítása a szorgalmas székelyföld mezőgazdasátról jelentékeny befolyást gyakorolna.

— Botka volt orsz. követ neje Hertelendi Poli urnő indítványára Zalamegye lelkes hölgyei a mindnyájunktól tömjénezett magyar államférfi Deák Ferenc számára emléklül óriás szüneyet bimeznek. A valódi hazafiságról nem feledkezik meg a valódi honleányiság.

— A magyarok egykori belügyministere, a tudományos s szép tollu Szemer Bertalan Pestre megérkezett. Lelke, mely a számítézés távolában kipegett hazájáért, megtörve érkezett vissza. Talán az ismeretes arczok és vidékek visszaadák neki még egyszer a hazát, s őt a hazának. Ismertük e férfit a tevékenység nagy és viharos napjaiban népszerűsége fénypontján, becsültük ítélő tehetségét s polgári bátorságát. Annál mélyebben fájlaltuk későbbi népszerűtlenségét, melynek indokait a távolban eléggé nem tudhatjuk, s mint egykori tisztelő, meg sem magyarázhattuk. Vajha visszanyert hazájában visszanyerje lelkének erejét s rugékonyságát.

+ A „S—ny” meghazudtolja a „Debatte”-nak azon híret, mintha a pesti katonai törvényszék több debreczeni tanult elítelt volna.

+ A „P. H.” írja: Mint hitelt érdemlő forrásból éppem most értesülünk, a fm. magyar kir. udvari Cancelláriának legközelebb legfelsőbb helyre felterjesztett abbéli véleménye felett, hogy a magyarországi közigazgatási és igazságszolgáltatási rendszer körül kívánatosnak mutatkozó reformok keresztülvitelére vonatkozó törvényjavaslatok a legközelebb egybehivandó magyar országgyűlés elé, kegy. kir. előadások alakjában tétessenek, Urunk Királyunk o Felségének legfelsőbb határozata ezen előterjesztés értelmében már leérkezett. Továbbá halljuk, hogy ezen legf. határozat kapcsában egy-szersmind az is elrendeltetik, miszerint az igazságszolgáltatásnak felsőbb fokában való gyorsabb előmenetele tekintetéből, a kir. hetszemélyes táblánál is alkalmas intézkedések tétessenek, s a menyynyiben a szükséges egy hozzá magával, a kir. hetszemélyes tábla kisegítő előadókkal is szaporíttassék, ugy nem különben a kir. ítélőtáblánál is a hátralebban levő ügyek gyorsabb elintéztetése céljából, ideiglenesen több előadó alkalmaztathassanak. Vegül azt az övendetes hírt vesszük, hogy az állítólag tegnap leérkezett legfelsőbb határozatok folytán az országgyűlés hova hamarabb egybehívása s ezzel a rendes állapotok létesíttetése végett, a jelenleg rendkívül fenálló ideiglenes intézkedések különösen pedig a katonai törvényszékek működésének megszüntetésére vonatkozó előkészületek, és a legf. elhatározás elé terjesztendő javaslatok haladéktalanul munkába vétetnek.

+ Mint tudjuk a birodalmi képviselőházban a Langiewicz Márián szabadon bocsátása iránt benyújtott kérvényre vonatkozólag az illető bizottmány a kérvényt a kormánynak véleményezés végett ajánlani elfogadtatott volt. A birodalmi tanácsnak e f. hó 23-án tartott ülésében e miatt érdekes vita keletkezett, melynek menetében sok keseri labdacot kellett a kormánynak nyelni. Mecséry rendőrmínister többször felszólalt, s fejtegetéseinek veleje az volt, hogy a schweizi kormány azon kívánságának, hogy Langiewiczet mint solothurni megválasztott polgárt, szabadon bocsássa, már csak azért sem lehet engedni, mivel ezáltal rendkívül fontos következményekre jogosítaná fel a kormány. Mühlfeld erélyesen felszólalt a kormány e nézete ellen, s azt fejtegette, hogy a jog minden körülmény között jog marad,

akár mik legyenek a következményei. A ház ki-törő tetszése között állította, hogy Langiewicz csak azért marad majdnem egész Európa akarata és az osztrák képviselő határozott kívánsága ellenében fogoly, mert a kis schweizi kormánynak követelését könnyen nézheti a nagy Austria felvállról. Bezzeg kívánna csak ilyesmit Anglia, egész más burokat pengetnének. Rechbauer ur is erélyesen a bizottsági határozat mellett nyilatkozik, s a tábornok internálását „flagrans” jogtörésnek nevezi. Schindler kérdezi, vajon létezik-e kötelezettség, mely az osztrák kormányt Langiewicz internálására kényszeríti? mire a rendőrmínister tagadólág felel. A vita folyamában Mecséry báró egyszersmind kijelenti, hogy a többi lengyel internáltak szabad lábra helyeztetése már megkezdődött, s nemsokára mindnyáján el fognak bocsátatni. A dolog vége az lett: a kormány kijelentette, hogy Langiewicz internálásának megszüntetését ő is kívánja, de ennek idejét maga akarja meghatározni; a képviselőház meg a szabadon bocsátást sürgetőleg ajánlja. Természetes tehát, hogy az ajánlat csak szép szó marad.

Politikai hírek.

Franciaország. Páris, jan. 21. A püspökök tiltakozó levelei kült különbözőn feltűnt Plantier, nimesi püspöknek Rómából irt levele, melyben ama főpap nem csak a jan. 1-i körlevelet, hanem az államtanácsot, a sajtót, s az egész császári politikát is megtámadja.

A „Gazette du Midi” másodizben megintetett, azon tekintetből, miszerint a Plantier püspök közlésére vonatkozó cikkben foglalt levél megtámadást tartalmaz a császárság törvényei, s ama teljhatalom ellen, melylyel az alkotmány az államtanácsot ruházta fel.

A „France” szerint az austriai kormány a francia kabinetnél lépéseket tett oly alkudozások megnyitása végett, melyek egy austriai-francia kereskedelmi szerződésre vonatkoznának. Bizonyosnak látszik, hogy ezen alkudozások tüstént meg fognak kezdeni, mihielt a kereskedelmi szerződés Austria s a váme-gyület közt alá lesz írva.

A tuniszi határ legközelebb komoly harc színhelye volt, a beynek Si-Rostán parancsnoksága alatti csapatai s Si-Ali-ben Ghedam felkelő had-jutaléka közt. A fölkelők, kik eleinte előnyt nyertek, tetemes veszteséggel visszautaztak. Maga Si-Ali azt kérte, hogy parthiveivel Tebessába vonulhas-son, s ezen állomás főparancsnoka őt Constantinéba küldé. A tuniszi csapatokra közelről vigyáznak a francia csapatok, melyek kihágások esetében a határt tiszteletben fognak tartatni.

A „France” szerint az államtanács egy, a névtelen társulatokra s a korlátozott felelősségre vonatkozó törvényjavaslat vizsgálatával foglalkodik. Továbbá a közigazgatási decentralisatorra vonatkozó törvényjavaslatnál is már nagyon előhaladt munkájában. A megyei tanácsokra vonatkozó cikkek, úgy látszik, tetemesen kiterjesztendik azok jogkörét.

Olaszország. Nápolyból kelt levelek szerint d'Andrea bíbornok a követ-kamrába jelöltül tüzetett ki; nem tudhatni, ha vajon elfogadjá-e a jelöltséget.

Római levelek szerint Antonelli bíbornok a francia nagykövetnél ebédelt, s egy estvélyen is jelen volt. Szó van róla, hogy d'Andrea bíbornok egyházmegyéjébe vissza fog hivadni.

Az „Opinione” aaptalannak nyilvánítja a „Patrie” azon közlését, mintha az olasz kormány a londoni börzén 150 milliónyi kölcsönt fogna fölvenni, a kincstári javak garantiája mellett. Szerinte nem kölcsönről, hanem a kincstári javak eladása végetti társulat kötelezvényeinek kibocsátásáról van szó, mely az államnak 150 milliónyt előlegez.

A turini követ kamara f. hó 16-ki ülésében a kormány elfogadja, s a többség megszavazá Ratazzinak azon indítványát, mely szerint a ministerium oly törvényjavaslat előterjesztésére kértetnek, mely az élelmi váomok kibérlése iránti szerződések érvényességét nyilvánítja.

Az anconai hivatalos lap határozottan megczáfolja az „Unita cattolica” azon közlését, mintha Cioquet apát mart. 20-ra a castelfidardói harez-téren emléks szobrot akarna felállitani ama pápai katonáknak, kik a világi hatalom védelmében estek el.

A turini kamra f. hó 17-ki ülésében megszavazá „a marsalai ezer egyén” nyugdíjára vonatkozó törvényt, ugy a mint az a senatus által módo-sítottat.

Az olasz kormány a Turinban levő diplomati testület összes tagjait hivatalosan értesíté arról, hogy fővárosát Florenczbe szándékozik áthelyezni.

Oroszország. Az orosz lapok közlik az 1863-diki bevételek s kiadások budgetét. Az összes bevételek 337,909,148, s a kiadások 330,090,514 millió rubelre meane, mi 168 millió frny deficitet tüntet fel.

Mint az „Agence Havas”-nak Konstantinápolyból írják, az oroszok Meahail-bey kétségbeesett el-lentállási terveiről értesülvén, miután a tenger felé visszavonulását elvagták, személyét kérezerítették, s őt erővel hajóra ültették, hogy Krimbe, s onnan Wilnába szállitassék. Abasia most katonailag meg van szállva, s lakosaival szerföltti szigorral bán-nak. Mintegy 20,000 cserkesz emigrans várja meg

a legnagyobb nyomorban ama török hajókat, melyeknek őket Törökországba kell szállitniok.

Varsói levelek szerint ujjolag 100 politikai el-itelt küldetett Szibériába, még pedig nagyrészt lánczokkal terhelve. A varsói polgárok új napján bált adatván a radomi kormányzó Bellegarde tábornok tiszteletére, másnap egy falragasz szigoru-nan megrótt egy lengyel hölgyet, ki ezen ünne-pély szervezésében buzgalma által kintünteté magát. Ezen körülmény mindazon lengyel hölgyek befoga-tására adott alkalmat, kik a meghívás daczára nem jelentek meg a bálban, s kik később csak pénzbir-ság lefizetése után bocsátattak szabadon. Mindazon utcában levő házak tulajdonosai, melyeken a fal-ragasz ki volt ragasztva, 3 rubelnyi pénzbirdságra büntetettek.

Törökország. A kormány komoly erőfeszítést fejt ki oly célból, hogy pénzügyi zavarából kimeneküljön, a nélkül, hogy újabb adókhoz akarna folyamodni. Egy bizottmány neveztetett ki, az ed-digi adók behajtását illetőleg, újabb rendszer ki-dolgozása végett, melyekből eddigél csak igen cse-kély rész folyt be az állam kincstárba. Ezenkivil 50 millió piasternyi megtakarításra számítanak, a begyakorlott katonáknak szabadsággal elbocsátása, valamint az 1865-rei ujjonezozás abban hagyása által.

Dunafejedelemség. A kamra f. hó 16-án öszhangulag megszavazá a választóíratot, teljes szentesítést adván a május 2-ki tényszer s a feje-delemnek ama korszak ótai kormányzatához.

Görögország. Athénei tudósítások szerint több rendelet tetetett közzé, a joniai szigeteknek Görögországgal assimilálása iránt.

Spanyolország. Madridból jelentik, hogy a közvélemény most St-Domingo szigetében, némely partmelléki megerőditett helyek megtartása mellett nyilatkozik. Azonban a kormány nincs ezen véle-ményben, leghitelesebb közlönyeinek állításából kö-vetkeztetve.

A „Noticias”-nak Guayaquilből kelt levelei szerint, dec. 30-ról semmiféle kísérlet sem tetetett a csendes-tengeri hajó-raj ellen, s annak parancs-noka éppem nem félt a megtámadtatástól.

Amerika. A Sherman által az Altamaha-folyamhoz küldött expeditió visszatért Savannába. Számos savannahi lakosok, a polgármester elnök-le alatt, meetinget tartottak, melyben oly tartal-mu határozatok fogadtattak el, miszerint ezen város lakosai óhajják a békét, alá vetik magukat a szü-vetségi alkotmányos hatóságnak, s a georgiai kor-mányt egy rep-convent összehívására kérik, a há-boru tovább folytatásának kérdése fölötti szavazás végett. A savannahi lakosoknak, bizonyos szabá-lyok megtartása mellett megengedtetett, tüzeleiket ujra megkezdeni. Thomas unionista tábornok se-rege folytatja előnyomulását.

Sherman jelenti, hogy seregének egy ré-sze ujjolag elindult. A richmondi lapok a rabsszo-gák emancipatióját javasolják, azon föltétel alatt, hogy Francia- s Angolország együttesen elismer-jék a déli államokat. Nashvilleből 3-rol kelt sürgö-nyök szerint Hood serege jó rendben áll a Ten-nesseetől délre. A bombázás óta 3 gőzös ment be Wilmingtonba. Egy gőzös kiindult Mobiléből.

Ujjabb. Trieszt, jan. 23. A városi tanács f. hó 21-én kibocsátott legfelsőbb el-határozás folytán eloszlatott.

— Berlin, jan. 23. A „Nordd. Allg. Ztg” azon óhajást fejezi ki, vajha könnyű szerrel tehetné magát tul az osztrák kormány azon nehézségeken, melyeket a trieszti for-radalmárok készítnék számára.

— Brüssel, jan. 23. Itt tudni vélük, hogy Mensdorff gróf pénteken Grammont hget fogadja el Bécsben, a Frigyes Károly hg látogatása iránt adandó közlések végett; s oda nyilatkozott volna előtte, hogy a po-rozsh hg látogatása csupán a két udvar közötti a schleswig-holsteini örökösödés kérdése kö-rül fenforgó némely vitályos pont tisztába-hozatela végett történt. Austria e tárgynál Németország jogait s Európa békéjét védi.

— Páris, jan. 23. Itt jól értesült kö-rökben azt tartják, hogy Frigyes Károly bécsi küldetése sikertelen volt. Baroche igaz-ságügyministerhez 500-nál több nyilatkozat küldetett az alsó papság részéről, melyekben a főpapok eljárása nem helyeseltetik, s til-takoznak ellene.

— Bécs, jan. 24. A pénzügyi bizott-mány mai ülésében csaknem valamennyi mi-nister jelen volt. A kormány kívánta, hogy állapittassék meg a bizottmány részéről a pénzügykezelési deficit. Ez tizenhét szá-vazattal tíz ellenében 25 millióban állapítá azt meg. A ministerek kinyilatkoztatták, hogy előbb szükséges lesz a kormány e tárgy felett ujjabban tanácskoznia, mivel a bizott-mány által megállapított szám, az eredetileg 22 millióra kiszámított deficiten tul megy. Csütörtökön folytatni fog a bizottmány tár-gyalása.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

